

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู
ในกลุ่มโรงเรียนอำเภอศรีสวัสดิ์ 2

แสงแข ทิพย์อักษร และ ปิ่นนิชา อุตตมะเวทิน

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

THE DESIRABLE CHARACTERISTICS OF SCHOOL ADMINISTRATORS AS VIEWED
BY TEACHERS SCHOOL GROUP AMPHOE SRISAWAT 2

Saengkhae Tipaugson and Phinnicha Udtamawetin

Master of Education (Education Administration), Western University, Thailand

E-mail address: dr.kan_phd@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 19 มิถุนายน 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 2 พฤษภาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 22 เมษายน 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในกลุ่มโรงเรียนอำเภอศรีสวัสดิ์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2560 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการในครั้งนี้ คือ กลุ่มครูโรงเรียนอำเภอศรีสวัสดิ์ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวนทั้งสิ้น 108 คน โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในกลุ่มโรงเรียนอำเภอศรีสวัสดิ์ 2 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ด้านสังคม ด้านการบริหารงาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำไปทดลองสอบถาม (try-out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในกลุ่มโรงเรียนอำเภอศรีสวัสดิ์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (= 4.18, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิชาการ (= 4.26) รองลงมา คือ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว (= 4.20) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสังคม (= 4.13)

2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ครูที่มีเพศ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีทัศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและภาพรวม ไม่ต่างกัน

คำสำคัญ: ลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aims to Study the desirable characteristics of the school administrators according to the views of the teachers in the Srisawat District 2 School Group under the Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office, District 1, academic year 2017. The sample group used for this study was the school teachers in Srisawat District 2 academic years In 2017, a total of 108 people were using questionnaires about The desirable characteristics of the school administrators according to the views of the teachers in the four areas of the Si Sawat School group were academic, personal qualifications, social aspects, administrative aspects. The statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation. In this study, 30 non-sample teachers were tested for the alpha coefficient according to Cronbach's method. The reliability of the questionnaire was 0.92. Including percentage mean.

The research results were found that

1. The desirable characteristics of the school administrators according to the views of teachers in the Si Sawat District School Group 2, under the Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office, District 1, overall had a high average level (= 4.18, SD = 0.33). When considering each aspect, it was found that it was at a high level in all aspects. The side with the highest average was academic (= 4.26), followed by personal qualifications (= 4.20), while the side with the lowest mean was social (= 4.13).

2. The comparative results showed that teachers with different genders and work experience had no different views on the desirable characteristics of the school administrators and overall.

Keywords: Desirable characteristics, administrators, school administrators

บทนำ

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม เป็นสิ่งที่สังคมสร้างหรือกำหนดให้มีขึ้นเพื่อให้ทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสังคมในการพัฒนาเยาวชนในชาติให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ มีความรับผิดชอบ โรงเรียนมีบทบาทโดยตรงในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาให้เยาวชนหรือพัฒนาคนที่มีอยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย ทางด้านอารมณ์ ด้าน

สังคม และด้านสติปัญญา ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษาที่จะให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพเพราะความสำเร็จของการบริหารเป็นสำคัญ

เมื่อกล่าวถึงการศึกษา ถ้าสามารถจัดได้อย่างเป็นระบบ จะเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างประชากรที่มีคุณภาพให้กับประเทศได้ และเมื่อวิเคราะห์ถึงการจัดการศึกษาในอดีต แม้จะประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งแต่ก็ยังไม่สามารถจัดได้สำเร็จตามความต้องการ ผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในการปรับรูปแบบการจัดการศึกษาขึ้นใหม่ตามแนวทางการปฏิรูปและคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ ย่อมทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ (สุรัสวดี ศิลปอนันต์. 2543:13) ผู้บริหารจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงการบริหารที่เคยปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเหมือนกัน ไปสู่การยอมรับถึงความแตกต่าง และหาวิธีการตอบสนองความแตกต่างดังกล่าวอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถรักษาคนเหล่านั้นให้อยู่กับองค์กรและเพิ่มผลงานได้มากขึ้น แต่ต้องระมัดระวังมิให้การปฏิบัติดังกล่าวก่อให้เกิดความรู้สึกแบ่งแยกขึ้น ควรจัดให้มีการฝึกอบรมและมีกิจกรรมทางสังคม เพื่อหลอมรวมคนเหล่านี้ให้เกิดความรู้สึกของความเป็นครอบครัวเดียวกันยิ่งขึ้น การรู้จักบริหารความหลากหลายให้เกิดผลทางบวกนั้น จะส่งผลดีแก่องค์กรที่จะได้ความคิดริเริ่ม และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้น เกิดหลายมุมมองต่อปัญหา ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจต่อปัญหาลดลงมีผลดีมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามหากบริหารจัดการความหลากหลายไม่ดี ก็ส่งผลด้านลบทำให้บุคลากรลาออกสูง มีปัญหาด้านการสื่อสารเกิดขึ้น และมีความขัดแย้งระหว่างบุคคลตามมา ผู้มีบทบาทสำคัญในกลไกการจัดการนี้คือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาหลายประการ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวหน้าหน่วยงานระดับปฏิบัติ และมีความสำคัญมากในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารในฐานะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำให้การบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมในรูปแบบของการบริหารที่จะเป็นแนวทางในการใช้อำนาจอิทธิพล หรือความสามารถในการจูงใจบุคลากรในโรงเรียน โดยเฉพาะครูให้ปฏิบัติตามความคิดเห็นความต้องการ หรือคำสั่งได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ความสำเร็จของหน่วยงานขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหาร ซึ่งพฤติกรรมการบริหารงานของแต่ละคนต่างก็มีแบบที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2538: 3-9) แต่ไม่ว่าผู้บริหารจะมีลักษณะอย่างไร สิ่งที่มีเหมือนกันก็คือ หน้าที่ ความสำเร็จของครู อาจารย์และนักเรียนนั้น นอกจากขึ้นอยู่กับความร่วมมือของแต่ละฝ่ายแล้ว ยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาอีกด้วย เพราะผู้บริหารเป็นผู้แสดงพฤติกรรมที่จะทำให้ครูทุกคนปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความพอใจ มีความสุข

ดังนั้น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารย่อมมีผลโดยตรงต่อครูและบุคลากรที่ทำงานในโรงเรียน ด้วยเพราะหากครูมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมของผู้บริหารก็หมายความว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความศรัทธาต่อผู้บริหารก่อให้เกิดความเต็มใจและให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจในการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพที่ดีแต่ในทางกลับกันถ้าผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ไม่ตรงกับความต้องการของครู

และบุคลากรทางการศึกษาขวัญและกำลังใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาจะขาดหายไปอาจทำให้หน่วยงานนั้นล้มเหลวได้ กระบวนการบริหาร จัดการศึกษาก็ไม่สามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ถ้าขาดความร่วมมือของผู้ร่วมงาน ผู้บริหารที่ดีต้องสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน จะต้องใช้หลักการประสานสัมพันธ์เชิงบวก โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารที่เป็นหัวใจของการบริหารงาน ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีนั้น ต้องสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่อย่างจำกัด ในการตัดสินใจมีวิสัยทัศน์กว้างไกลกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน สามารถจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานเป็นทีมมุ่งสู่เป้าหมายที่กำหนดได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์พร้อมที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตลอดทั้งทำงานเชิงรุกมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการใช้แผนเป็นตัวชี้ที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย เป็นผู้ใฝ่รู้ เป็นนักอ่าน เป็นนักคิด เป็นนักเขียน มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ และที่สำคัญจะต้องมีคุณธรรมในการปกครองบังคับบัญชา ดังนั้น การบริหารการจัดการศึกษาที่ดีของผู้บริหารจำต้องอาศัยความกล้าหาญในการตัดสินใจรวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในกลุ่มโรงเรียนอำเภอศรีสวัสดิ์ 2 เป็นองค์กรทางการศึกษา ที่ทำหน้าที่ในการกำกับติดตาม ดูแลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 10 โรงเรียน ซึ่งบางโรงเรียนก็ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการร้องเรียนผู้บริหารในด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคลากรแบบขาดคุณธรรม และจริยธรรม ขาดความสามารถในการเป็นผู้นำ และบางครั้งก็มีปัญหาทางด้านครอบครัว ซึ่งสาเหตุที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูในโรงเรียนกลุ่มอำเภอศรีสวัสดิ์ 2 ด้วยเหตุผลดังกล่าว คุณลักษณะของผู้บริหารถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ การบริหารงานขององค์กรประสบผลสำเร็จ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู ในกลุ่มโรงเรียนอำเภอศรีสวัสดิ์ 2 มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู ในกลุ่มโรงเรียนอำเภอศรีสวัสดิ์ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู ในกลุ่มโรงเรียนอำเภอศรีสวัสดิ์ 2 จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู ในกลุ่มโรงเรียนอำเภอศรีสวัสดิ์ 2 ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ด้านสังคม ด้านการบริหารงาน โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูในกลุ่มโรงเรียนศรีสวัสดิ์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

1. การการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในกลุ่มโรงเรียนศรีสวัสดิ์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ด้านการบริหารงานและด้านสังคม

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในกลุ่มโรงเรียนศรีสวัสดิ์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในกลุ่มโรงเรียนศรีสวัสดิ์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน มีประเด็นที่ค้นพบ ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายและให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในกลุ่มโรงเรียนศรีสวัสดิ์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากองค์กรภายนอกต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ในการร่วมกันกำหนดนโยบาย การบริหารต้องดำเนินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเป็นระเบียบปฏิบัติไว้ กล่าวคือต้องมีคุณสมบัติต่าง ๆ ที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ทำให้ผู้บริหารทุกคนต้องเป็นผู้นำและผู้รับผิดชอบสูงสุดในสถานศึกษาในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ ด้านสังคม หลักสูตรสถานศึกษา บรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะด้านวิชาการ ต้องมีการวางแผนเตรียมการเพื่อให้เกิดความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และหมวด 7 มาตรา 53 วรรค 2 ระบุว่า ให้บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งของรัฐและเอกชน ต้องมีใบประกอบวิชาชีพตามกฎหมายกำหนด ดังนั้นผู้บริหารจะต้อง

พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพให้มีคุณภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งใบประกอบวิชาชีพ สอดคล้องกับ ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2540, 215-217) กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมายวางแผนกำหนดนโยบาย ติดตามงานอยู่เสมอ ช่วยเสริมสร้าง ปริมาณและคุณภาพของงานให้ได้รับผลสูงสุด ผู้บริหารในยุคสมัยของการปฏิรูปการศึกษาต้องศึกษาทำความเข้าใจและนำมาปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจัง ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และกิจกรรม เป็นผู้พิจารณาเลือกผู้ปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสม วิเคราะห์ตรวจสอบ ข้อบกพร่อง หรือปัญหาการจัดการศึกษา ออกแบบและปรับปรุงวิธีการหรือแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ การจัดการเรียนการสอนตอบสนองแนวทางการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หัวใจสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบคือ การบริหาร การเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่จะใช้ความเป็นผู้นำให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง ซึ่ง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา เพ็ชรฉกรรจ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะของ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ความคิดเห็นของครู ในเขตอำเภอเมือง โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ งามใจ เหลืองอ่อน (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาตามทัศนะของครูในกลุ่มโรงเรียนศรีสวัสดิ์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูชายและครูหญิงมีความคิดว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และกิจกรรม เป็นผู้พิจารณาเลือก ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสม วิเคราะห์ตรวจสอบข้อบกพร่อง หรือปัญหาการจัดการศึกษา ออกแบบและปรับปรุงวิธีการหรือแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนตอบสนองแนว ทางการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา โดยต้องให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารต้องรู้จักวางแผนกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา โรงเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ วุฒิกักติ (2542: 95-96) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษากรม สามัญศึกษาเขตกรุงเทพฯ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้บริหารควรมีอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ ในทรรศนะของครูผู้สอนในภาพรวม

ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ เกษม บำเพ็ญทาน (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในทหระณะของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเปรียบเทียบตามประสบการณ์และบุคลิกภาพ โดยแบ่งคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ด้านสถานศึกษาส่งเสริมความความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ด้านสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการและด้านสถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.2 ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์มากกับครูที่มีประสบการณ์น้อย มีความเชื่อว่าการกระทำหรือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความรู้ความชำนาญอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นความคิดที่ว่าผู้มีประสบการณ์ในเรื่องใด ๆ ย่อมจะเป็นโอกาสและมีความสามารถในการปฏิบัติงาน ยิ่งในปัจจุบันนี้สังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนไป การศึกษาทำให้มีความคิดมากขึ้นในมุมของการได้สัมผัสใกล้ชิดในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครู ถ้าผู้บริหารสร้างความประทับใจให้กับผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความประทับใจในลักษณะส่วนตนอันได้แก่ บุคลิกลักษณะ คุณธรรม มีภาวะผู้นำ ส่วนตัวและครอบครัว และคุณลักษณะทางวิชาชีพได้แก่ มีความรู้ทางวิชาการ ความสามารถในการบริหาร การยอมรับสื่อด้านไอซีที (ICT) คุณลักษณะเหล่านี้ถ้ามีอยู่ในตัวตนผู้บริหารอย่างแท้จริง ก็สามารถเป็นที่ยอมรับได้ ทั้งครูที่มีประสบการณ์มากและครูที่มีประสบการณ์น้อย ดังนั้นผู้บริหารต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองให้เกิดการยอมรับบทบาทของผู้นำมาดีขึ้น จึงพยายามพัฒนาตนเองไม่ว่าด้านบุคลิกลักษณะ โดยสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกระตือรือร้นในการทำงาน พยายามปรับปรุงพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความกล้าในการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือด้านความสามารถในการบริหาร ผู้บริหารพยายามศึกษาหาความรู้ให้ได้มาซึ่งข้อมูลใหม่ ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก พร้อมทั้งพยายามพัฒนาและให้คำแนะนำส่งเสริมผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้พัฒนาตามไปด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นความพยายามของผู้บริหารที่จะทำให้บทบาทของตนเองมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและสังคมยอมรับ สอดคล้องกับ พิฆเณศ โคกทอง (2544 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของพนักงานครูเทศบาล ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 7 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน มีทัศนะไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ สิริพันธ์ มั่นทน (2545 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน มีทัศนะไม่แตกต่างกัน

3. จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ซึ่งมีประเด็นที่มีผู้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะมากที่สุดแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 ด้านวิชาการ ข้อเสนอแนะ ได้แก่ มีความสนใจความเคลื่อนไหวในวงการศึกษานี้ เพราะผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่รู้ทันโลกทันเหตุการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเคลื่อนไหวทางการศึกษาให้เป็นปัจจุบันอยู่ตลอดเพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและยังต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพรวมทั้งให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรด้วย นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังถือเป็นตัวจักรสำคัญในการควบคุมการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายของการจัดการศึกษา การศึกษาคุณลักษณะทางด้านวิชาการของผู้บริหารจะช่วยให้ผู้บริหารมีแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารของตนให้ดีขึ้น และยังส่งผลต่อประสิทธิภาพ คุณภาพการบริหารงานวิชาการ

3.2 ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ข้อเสนอแนะ ได้แก่ มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู ทั้งนี้เพราะคุณสมบัติส่วนตัวดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารทำงานในหน้าที่อย่างมีความสุขและทุ่มเทให้แก่การทำงานอย่างเต็มที่ซึ่งจะทำให้งานที่ทำมีคุณภาพและเกิดความเจริญก้าวหน้าซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

3.3 ด้านสังคม ข้อเสนอแนะ ได้แก่ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนและสังคม ทั้งนี้เพราะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบันอย่างยิ่ง เพราะการบริหารงานจำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับชุมชน เพราะสถานศึกษาคือสถาบันทางสังคมของชุมชนและสังคม ผู้บริหารจึงต้องวางตัวเข้ากับบุคคลทุกประเภท ร่วมกิจกรรม ประสานกับชุมชน มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีใจกว้างเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและประพฤตินั้นเป็นที่เคารพศรัทธาของชุมชน

3.4 ด้านการบริหารงาน ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาทางการศึกษาต่อและด้านความก้าวหน้าในอาชีพของผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาจะเจริญก้าวหน้าและการเรียนการสอนจะมีคุณภาพได้นั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาการศึกษาต่อด้านความก้าวหน้าในอาชีพของผู้ใต้บังคับบัญชา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในกลุ่มโรงเรียนศรีสวัสดิ์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ด้านวิชาการข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความสามารถในการบริหารในการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นผู้บริหารควรมีความรู้ในการพัฒนาหลักสูตร สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา และผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูให้มากขึ้น ควรจัดให้มีการพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในงานด้านวิชาการของโรงเรียน

2. ผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนตัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์และมีความสุขรอบคอบ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีความสุขรอบคอบความและมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอต้นเสมอปลายและไม่เลือกปฏิบัติ ควรมีความเป็นประชาธิปไตย และมีบุคลิกภาพที่ดีเป็นกันเอง เป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าทำ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นความยุติธรรม มีความเสมอภาค มีความเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาและมีการช่วยเหลือ ผู้ใต้บังคับบัญชามีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในศาสนา และมีศีลธรรม ห่างไกลจากอบายมุข มีความขยันอดทนต่อการทำงาน สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ และนอกจากนั้นผู้บริหารควรมีจิตสาธารณะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าส่วนตน

3. ผลการวิจัยพบว่า ด้านสังคมข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คอยให้คำปรึกษาแก่ชุมชน ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการจัดกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ควรมีการเผยแพร่ข่าวสารและผลงานของโรงเรียนต่อชุมชน และให้ผู้บริการชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของโรงเรียนและควรปฏิบัติตนเป็นที่น่าเชื่อถือในสังคมเป็นที่ยอมรับจากคนในชุมชนและมีความสามารถประสานงานกับชุมชนหรือองค์กรภายนอกได้ดี ให้ความร่วมมือกับสังคมและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสังคมเสริม

4. ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความสามารถในการบริหารเวลาอย่างคุ้มค่า ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน รู้จักเตรียมการสอนเพื่อการสอนและการเรียนของนักเรียนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการเอาใจใส่การสอน อบรมความประพฤติและปลูกฝังค่านิยมดีงามให้แก่นักเรียน มีความขยันขันแข็ง มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความศรัทธาต่ออาชีพครู อุทิศตัวเพื่อราชการ มีสุขภาพทางกายและจิตใจที่ดี รู้จักติดต่อกับผู้ปกครอง และพยายามเข้าใจเด็กเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของโรงเรียน

5. ผลการวิจัยพบว่า ครูได้แสดงความคิดเห็นที่มีจำนวนมากที่สุด คือ มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู ดังนั้น ผู้บริหารควรตระหนักต่อความสำคัญของความรักและความมีศรัทธาในอาชีพครู พยายามสร้างแรงจูงใจและพัฒนาตนเองเกิดความรักและศรัทธาในอาชีพครูให้มากที่สุด เพื่อจะก่อให้เกิดความทุ่มเทและความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในกลุ่มโรงเรียนศรีสวัสดิ์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี ในเขตพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัดกาญจนบุรี

2. ควรมีการศึกษาวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งได้แก่ นักเรียน ชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล เพื่อที่จะได้ทราบถึงทัศนะและความต้องการทราบถึงผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อจะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารในแต่ละพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- เกษม บำเพ็ญทาน. (2546). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในทัศนะของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดจันทบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- จิราภรณ์ วุฒิกิติ. (2542). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรีชา เพ็ชรฉกรรจ์. (2547). *การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูในเขตอำเภอเมือง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิชณศ โคนทอง. (2544). *คุณลักษณะที่เป็นจริงและพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2538). *วิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานตามโครงการเร่งรัดคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- สิริพันธ์ มั่นทน. (2545). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในจังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- สุรัฐ ศิลปอนันต์. (2541). *ความรู้เกี่ยวกับการบริหาร*. กรุงเทพฯ: พีแอลพีอิง.
- สุรัฐ ศิลปอนันต์. (2543). *กระบวนการปฏิรูปสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศิริพร พงศศิริโรจน์. (2540). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยวิชาองค์การและการจัดการ
- องอาจ เหลืองอ่อน. (2547). *การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.